
Urologie

Patiënteninformatie

Omgaan met een katheter

Voor mensen met een urethrale of suprapubische
katheter

Slingeland Ziekenhuis

Algemeen

U heeft een katheter via de plasbuis (urethrale katheter) of katheter via de buikwand (suprapubische katheter) gekregen. In deze folder leest u hoe u met de katheter dient om te gaan. U krijgt adviezen over goede hygiëne en verzorging. Ook leest u hoe u nieuwe materialen aanvraagt.

Katheter

De katheter is een hol, soepel slangetje, dat ervoor zorgt dat urine vanuit de blaas in een opvangzak stroomt. Er zijn verschillende katheters. De uroloog of verpleegkundige adviseert welke katheter het beste bij u past.

Belangrijk om te weten

Om te voorkomen dat de katheter uit de blaas valt, zit er aan het uiteinde van de katheter een ballonnetje. Deze is gevuld met steriel water of glycerine. Heeft u een buikkatheter en is deze eruit gevallen? *Neem dan direct contact op met het ziekenhuis.*

Op werkdagen tijdens kantooruren belt u naar de polikliniek Urologie via telefoonnummer (0314) 32 95 72. Buiten kantooruren belt u de Spoedeisende Hulp via telefoonnummer (0314) 32 95 37. Meestal kan er dan zonder problemen weer een nieuwe katheter in uw blaas worden gebracht. Naarmate u hiermee langer wacht, kan het lastiger zijn om de katheter weer in uw blaas te brengen.

Het bestellen van materiaal

U kunt het materiaal dat u nodig heeft bij een katheter, bestellen via een medisch speciaalzaak of via uw eigen apotheek.

Materiaal via een medisch speciaalzaak

Wanneer u een katheter krijgt, ontvangt u in het ziekenhuis meestal een startpakket van een medisch speciaalzaak. Hierin zitten de spullen die u nodig heeft. Met dit startpakket kunt u de eerste drie weken vooruit.

Het startpakket bevat:

- 3 beenzakken à 500 ml voor het opvangen van urine;
- 3 nachtzakken à 1500 ml voor het opvangen van urine;
- 1 paar beenbanden voor het bevestigen van de been- en nachtzak;
- 1 bedhouder waar u de nachtzak 's nachts aan kunt bevestigen.

De verpleegkundige schrijft voor u een machtiging en stuurt deze de medisch speciaalzaak. De medisch speciaalzaak weet dan dat u binnenkort materiaal bij hen gaat bestellen en dat de kosten worden vergoed door uw zorgverzekeraar. Als het startpakket bijna op is, kunt u zelf bij de medisch speciaalzaak nieuw materiaal bestellen. De dag nadat u het materiaal heeft besteld, wordt het materiaal bij u thuisbezorgd.

Materiaal via uw apotheek

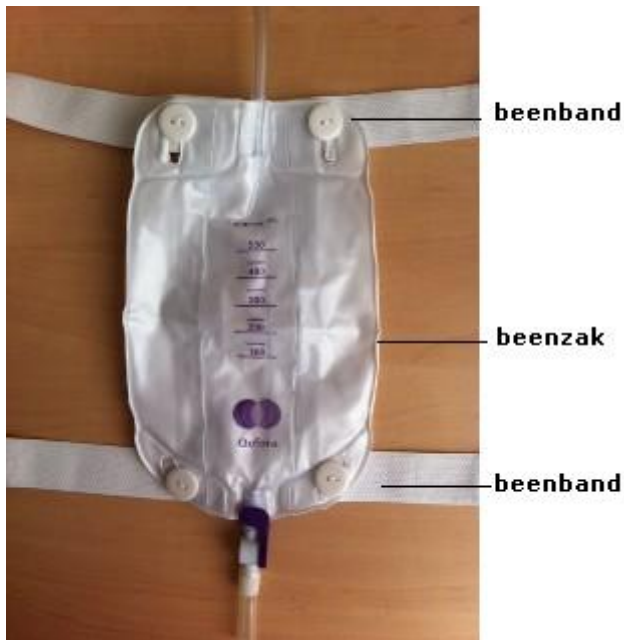
Als u het materiaal via uw apotheek bestelt, krijgt u geen startpakket in het ziekenhuis. U gaat dan met het recept en de machtiging van de arts naar uw apotheek. De medewerker van de apotheek vertelt u hoe de procedure verder verloopt.

Het bevestigen van de opvangzakken

De urine wordt via de katheter afgevoerd naar een opvangzak. Overdag draagt u onder uw kleding een beenzak. 's Nachts draagt u naast de beenzak ook nog een nachtzak. Bent u bedlegerig, dan draagt u alleen de nachtzak.

De beenzak

De beenbanden zijn aan één kant stroef. U draagt de beenbanden met de stroeve antislip laag tegen uw been. Dit voorkomt dat de beenzak afzakt. U bevestigt de beenzak aan de beenband door middel van de knopen. De ene beenband gebruikt u voor de gaatjes aan de bovenkant van het zakje. De andere beenband gebruikt u voor de gaatjes aan de onderkant van het zakje.

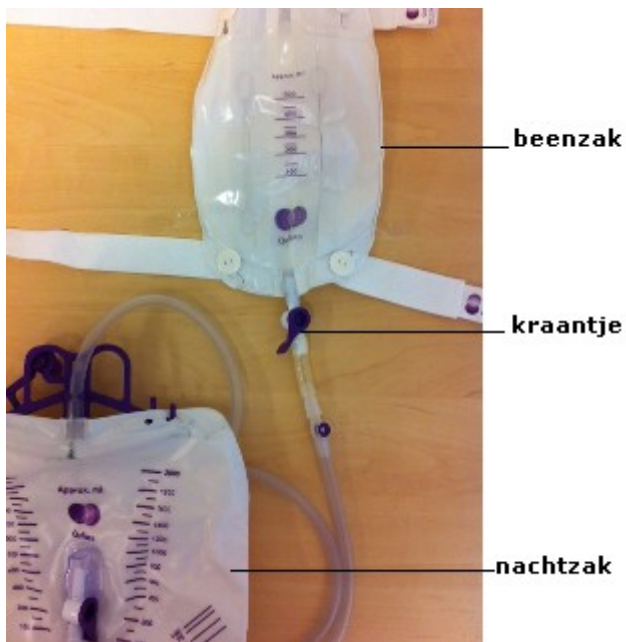

Afbeelding 1: beenbanden bevestigd aan beenzak

U kunt de beenzak onder uw gewone kleding dragen.

De nachtzak

De nachtzak gebruikt u 's nachts. Deze zak heeft meer inhoud, waardoor u 's nachts niet hoeft op te staan om hem te legen. U bevestigt de nachtzak onderaan de beenzak. De beenzak kan dus gewoon blijven zitten. Nadat u de nachtzak heeft bevestigd, zet u het kraantje van de beenzak open. De urine loopt dan via uw beenzak in de nachtzak. U kunt eventueel één of beide beenbandjes losmaken.

Afbeelding 2: bevestigen van de nachtzak aan de beenzak

De nachtzak hangt u bij voorkeur lager dan uw blaas. Urine kan namelijk moeilijk naar boven stromen. U kunt daarvoor de bedhouder uit het startpakket gebruiken. Als u bang bent dat de nachtzak gaat lekken, kunt u er een plastic bak of emmer onder zetten.

Indien u bedlegerig bent, hoeft u geen beenzak te gebruiken. U sluit dan de nachtzak rechtstreeks aan op de katheter.

Ventiel

Soms adviseert de uroloog een ventiel, ook wel stopje genoemd, te gebruiken in plaats van opvangzakken. Als een ventiel meer geschikt is voor u, ontvangt u deze via de polikliniek Urologie. Voor de nacht kunt u een nachtzak gebruiken. Het is belangrijk dat u het ventiel openzet.

ventiel open

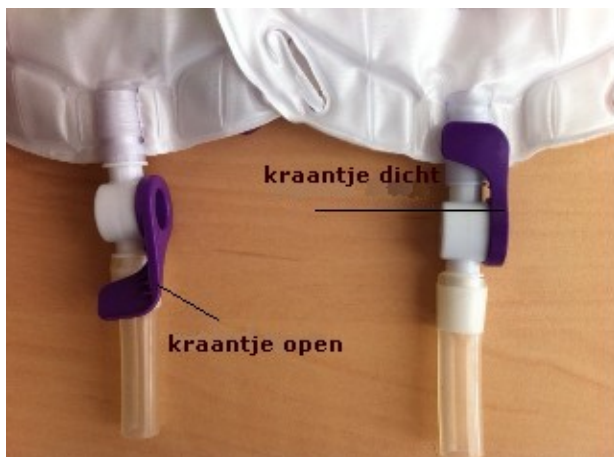
ventiel dicht

Afbeelding 3: ventiel open en dicht

Het legen van de opvangzakken

Het legen van de beenzak

Naarmate de beenzak zich vult, wordt deze zwaarder en dikker. U voelt de beenbandjes trekken. Om de beenzak te legen, gaat u naar het toilet. U opent het kraantje van de beenzak door het naar beneden te zetten. Als u dit boven het toilet doet, kan de urine direct weglopen. U kunt de onderste beenband losmaken om beter te richten. Daarna draait u het kraantje weer dicht.

Afbeelding 4: kraantje open en dicht

Als u moeilijk bij het toilet kunt komen, kunt u de urine laten weglopen in een urinaal of in de nachtzak. Iemand anders leegt dit voor u in het toilet.

Het legen van de nachtzak

Ook de nachtzak leegt u door boven het toilet het kraantje van de nachtzak open te zetten. Na gebruik van de nachtzak spoelt u hem met water door. De nachtzak bewaart u op een schone plek tot de volgende nacht. Zo kunt u de zak 1 week gebruiken. Daarna dient u een nieuwe zak te gebruiken.

Het vervangen van de opvangzakken

Het vervangen van de beenzak

De beenzak dient u om de 4 tot 7 dagen te vervangen. In de volgende gevallen dient u de zak eerder te verwisselen:

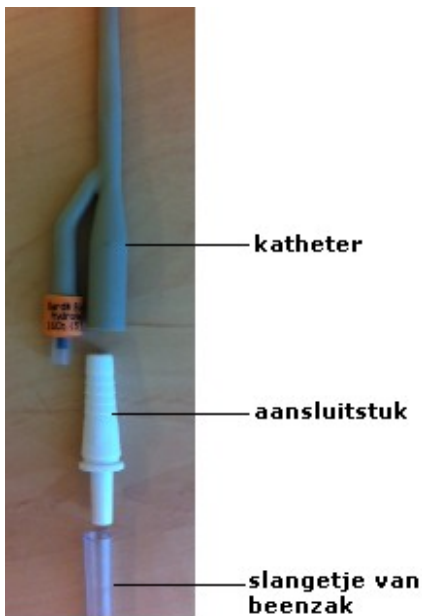
- Het kraantje werkt niet meer.
- De zak lekt.
- De zak heeft een onaangename geur.

De katheter en de beenzak vormen samen een gesloten systeem. Om de kans te verkleinen dat schadelijke bacteriën in uw blaas komen, is het belangrijk dat u de zak niet vaker dan voorgeschreven vervangt.

Om het risico te verkleinen dat er schadelijke bacteriën in uw blaas komen, is het belangrijk dat u altijd hygiënisch werkt:

- Was eerst uw handen.
- Neem de katheterslang in uw ene hand en knijp deze tussen twee vingers dicht.
- Verwijder met uw andere hand de oude beenzak.
- Sluit de nieuwe beenzak aan op de katheter.
- Bevestig de beenzak op de gewenste manier.
- Was uw handen nogmaals.

De gebruikte opvangzak dient u leeg weg te gooien.

Afbeelding 5: aansluiten beenzak op de katheter

Het is mogelijk het slangetje van de beenzak in te korten. Houd hier rekening mee als u een stukje afknijpt. Gebruikt u voor het afknippen een schone schaar.

Het vervangen van de katheter

Uw arts heeft u verteld hoelang u de katheter dient te dragen. Is deze periode langer dan 6 weken, dan dient u de katheter te laten verwisselen. Het verwisselen van de katheter gebeurt om de 6 tot 12 weken door de huisarts, de wijkverpleegkundige of u heeft hiervoor een afspraak in het ziekenhuis.

Persoonlijke hygiëne

Katheter via de plasbuis (urethrale katheter)

Het is belangrijk dat u zorgt voor een goede persoonlijke hygiëne. Hiermee voorkomt u infecties.

- Wast u de huid van de schaamstreek 2 maal per dag met lauw water. Gebruik hierbij geen zeep. Voor vrouwen geldt dat zij de schaamlippen dienen te spreiden en goed moeten wassen. Voor mannen geldt dat ze ook ónder de voorhuid goed dienen te wassen.
- Droogt u zorgvuldig af met een deppende beweging.
- Gebruik nooit talkpoeder en/of crèmes.

Katheter via buikwand (suprapubische katheter)

Heeft u een suprapubische katheter, dan dient u de insteekopening goed te verzorgen. Dit is de plek op uw buik waar de katheter naar binnen gaat. Enkele adviezen:

- Wast u de insteekopening elke dag met water lauw water. Gebruik hierbij nooit zeep.
- Droogt u de insteekopening zorgvuldig af met een deppende beweging.
- Hierna doet u eventueel een steriel splitgaasje om de katheter en plakt dit vast.

Het is mogelijk dat er wat gelig vocht langs de katheter lekt. In dat geval is het raadzaam om een gaasje te blijven gebruiken, dan voorkomt u vlekken in de kleren. Als de katheter niet lekt, kunt u het gaasje achterwege laten.

Aandachtspunten

Het is belangrijk dat u goed drinkt. Drinkt u minstens 2 liter vocht per dag, dat zijn 7-9 grote glazen. U produceert dan voldoende urine. Op deze manier worden de afvalstoffen uit het lichaam met de urine afgevoerd.

Let op uw stoelgang, deze dient regelmatig te zijn. Verstopping van de darmen kan het afvoeren van urine belemmeren. Eet u daarom vezelrijke voeding zoals vers fruit, groente en volkorenbrood.

Uw normale dagelijkse bezigheden kunt u gewoon blijven doen. Wij raden u aan om dagelijks te bewegen. Ook sporten hoeft geen probleem op te leveren als u een katheter heeft.

Het is mogelijk dat de katheter tijdens het vrijen hinderlijk is. Bespreekt u dit met uw arts of de verpleegkundige. Zij kunnen u advies en tips geven. Ook met andere vragen kunt u bij hen terecht.

Wennen aan de katheter

Als u pas een katheter heeft, kan dit onaangenaam voelen. Uw lichaam moet nog aan de katheter wennen. De katheter kan irritatie in de plasbuis veroorzaken. Soms komt hierdoor wat bloed in de urine. De urine is dan rosékleurig. Als u goed drinkt, gaat het vanzelf over. Ook kan de katheter irritatie in de blaas veroorzaken. U voelt dan wat zeurderige pijn onderin uw buik die in aanvallen optreedt. U heeft het gevoel dat u moet plassen. We noemen dit blaaskrampen. Gevaarlijk is het niet, lastig is het wel. U kunt hiervoor een pijnstillertje (paracetamol 500 mg) innemen. Dit vermindert het kramp- en pijngevoel. Meestal gaan deze verschijnselen vanzelf over.

Als er geen urine meer in de opvangzak loopt

Wanneer er geen urine meer in de opvangzak loopt, kunt u de volgende zaken controleren:

- zit er een knik in de katheter en/of opvangzak;
- zit de broek te strak waardoor de slang afknelt en de urine niet kan weglopen;
- hangt de opvangzak wel lager dan de blaas (urine loopt moeilijk omhoog);
- is de opvangzak op de juiste manier aangesloten;
- heeft u voldoende gedronken.

Is geen van deze punten de oorzaak, en loopt er gedurende 2 à 3 uur geen urine meer in het zakje, dan is het mogelijk dat de katheter verstopt zit. Knijpt u dan in de katheterslang, soms komt de urinestroom dan weer op gang. Zijn de klachten hiermee niet verholpen, neemt u dan contact op met uw wijkverpleegkundige of uw huisarts.

Klachten

Heeft u één of meer van de volgende klachten, belt u dan uw huisarts of wijkverpleegkundige.

- Er zit veel bloed in uw urine, en dit verdwijnt niet na veel drinken.
- Uw urine is troebel en heeft een sterke geur. Hierbij heeft u blijvende (zeurende) pijn in uw onderbuik en koorts.
- Er lekt veel urine langs de katheter en er loopt niets meer in het zakje.
- U heeft heftige aanvallen van blaaskrampen.

Vragen

Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, stelt u ze dan aan de uroloog of verpleegkundige tijdens uw afspraak. Het kan handig zijn uw vragen van tevoren op papier te zetten. Natuurlijk kunt u met uw vragen ook telefonisch bij ons terecht. Het telefoonnummer van de polikliniek Urologie is (0314) 32 95 72.

Hoe gaan wij met uw vertrouwelijke gegevens om

Zodra u zich meldt in het ziekenhuis, leggen wij persoonlijke gegevens over u vast. Die gegevens zijn geheim. Alleen de arts die u behandelt, de zorgverleners die bij uw behandeling betrokken zijn en uzelf mogen uw gegevens inzien. Het ziekenhuis is verplicht om de kwaliteit van zorg te bewaken en verbeteren. Daarom kan het nodig zijn om gegevens te verstrekken aan personen binnen of buiten het ziekenhuis. Het verstrekken van gegevens is aan wettelijke regels gebonden (zie het 'Privacyreglement Patiënten', verkrijgbaar bij Bureau Patiëntenvoorlichting).

Wanneer zorgverleners van verschillende zorginstanties samenwerken bij uw behandeling, noemt men dit ketenzorg. Als het voor een goede behandeling of verzorging noodzakelijk is dat de zorgverleners uit de keten toegang hebben tot uw patiëntgegevens, dan is dit toegestaan. Dit is echter alleen toegestaan als u van tevoren duidelijk bent geïnformeerd over welke hulpverleners van welke zorginstanties deel uitmaken van deze keten en u hier geen bezwaar tegen heeft.

Daarnaast kunnen uw huisarts, de huisartsenpost en uw apotheker een samenvatting van uw medische gegevens inzien bij spoedeisende zorg buiten praktijken. Meer informatie kunt u lezen in de folder '[Uw rechten en plichten als patiënt](#)'. Deze folder kunt u raadplegen op www.slingeland.nl (klik op: Patiënteninfo > Folders).

Slingeland Ziekenhuis
Kruisbergseweg 25

Postadres:
Postbus 169
7000 AD Doetinchem

Telefoon: (0314) 32 99 11
Internet: www.slingeland.nl